

עין משפט נר מצוה

מו:

שור שנגח את הפרה פרק חמישי בבא קמא

מסורת הש"ס

(א) בית קמא. בית גב.
(ב) (לפני ח: כ"ג:).
(ג) (בין חסות שבעות
כ: ד"ה ארבעת אמות).
(ד) (פ"י רש"י פסחים כ.
ד"ה וידע). (ה) רש"י מ"ו.
(ו) רש"י מ"ו. (ז) (פ"י ש"ך
חיות פסח כ"ד פ"ג מ"ט
על דברי חזקוני). (ח)
(ט) (ד"ה אשור). (י) (ד"ה
הא).

תורה אור השלם

1. ואלו חסות אמת שבו
לנו כזה עד אשר נשוב
אלהם והנה אזהר וזה
עקבם מי בעל דברים
יש אלהם.

שמות כ"ד

גלויה הש"ס

גב' ואי ליכא לאשתלומי
ב"ר. עין לעיל דף כ"ג: פ"א
מסופות ד"ה וידע נמי
ועין מהרש"ל שם:
שם לפי י"ק. כמות
כ"ג פ"א מה כ"ג פ"א:

בעל דברים. מובע: שאין נוקקין אלא למוכר פחילה. כגון ראוין
מוכר משמעון מה שהלכו (י) (בעדים או בעטור) ושמעון משיב
תפסת משלי החור לי מה שתפסת או משכון היה בידך ונפחת
מדמי שנשתמשת בו בפחילה נוקקין לטענת ראוין ומולאים לו
המנה משמעון ואחר כך נוקקין לו
לטענת שמעון לדון על דבר התפיסה
והמשכון: דקא וילי נכסיה. שם
כאן תגרין שיקטבו דממים יקרים
ומחר ילכו להם. אי נמי שקרקעותיו
ולת ע"י תביעה זו שרואין אותו
דמוק ואם יליאו לו תפיסתו או
משכנו ימכרו וישלם לו מה: חזי
נוק ורביע נוק. הרי כל הנוק חסר
רביע ואמאי הא חס הוא ופלגא
נוקא הוא דכעי שלומי ומו לא והאי
כל נוקא נבי רבעא דמחייבא ליה
לשלומי מאי עבידתיה: אמר אביי חזי
נוק. דקמי הונו חזי משלומין שיטנו
על הפרה אם אין וולד דהא איהי
משלמת ח"י השתא משלם רבעא משום
דאית ליה שותפות וכדמפרש ואזיל
דולד דאית אחרתא הוא: ורביע
נוק. דקמי אולד רביע חזי נוק שהיה
חייב אם הוא לבדו נגח דהיינו אחד
משמנה נוק דמפרש טעמא ולי
פרה וולד כ"י: ופרש דחד וולד דחד.
כגון שמכר לו פרה חוץ מעוברה:
דא"ל. בעל הפרה: גליט דאעפ"ך
דשופטא אים לי. ורבעא דנוקא הוא
דמחייבא לך ובעל ולד אמר ליה אי
דחיי עס ולד נגחה הואי אלא שופטא
ומחייבא לך רבעא דנוקא השתא
דמספקא לך שמיית משלמת מינאי:
לימא

ב"ר. עין לעיל דף כ"ג: פ"א
מסופות ד"ה וידע נמי
ועין מהרש"ל שם:
שם לפי י"ק. כמות
כ"ג פ"א מה כ"ג פ"א:

דבעי שלומי כולי נוקא נבי רבעא מאי עבידתיה אמר אביי חזי נוק אחד
מארבעה בנוק ורביע נוק אחד משמנה בנוק ואי פרה וולד דחד ניהו ר"ג
דמצי א"ל לבעל פרה כמה נפשך חזי נוק הב לי אלא לא צריכא דפרה
חד וולד דחד ואי דקדים תבעיה לבעל פרה תחלה הכי נמי דאמר ליה
לבעל פרה פרה דידך אויפתן הב לי ראייה דאית לך שותפי אלא דקדים
תבעיה לבעל ולד תחלה דאמר ליה גליט דאעפ"ך דשופטא אית לי איכא
דאמרי אף גב דקדים תבעיה לבעל פרה תחלה מצי מדחי ליה
דאמר ליה מידע ידעי (אנא) דשופטא אית לי אמר רבא אחד מארבעה
בנוק ואחד משמנה בנוק קתני חזי נוק ורביע נוק קתני אלא אמר רבא
לעולם בפרה וולד דחד והכי קאמרין איתא לפרה משתלם חזי נוק מפרה
לימא

כלל כגון דשמעון אומר פלוני ופלוני נשעת מעשה היו יודעים שדבריו כן הוא ואני יודעים שהוא אומר אמת כזה שהיו נשעת
חלקים ולאחד חלק אחד מי ישלם זה כמו זה כאלו היה חזיה שלם וזה חזיה כדאית דפרק ארבעה וחמשה (לפני דף לו.)
האחרון נוטל מה ושלפניו (חמשים וזו ושישים) הראשונים דבר זה משמע שכל אחד מפקדי כפי מה שיש לו ומפרש ריב"ז דכולה
מלתא נקט לסימנא בעלמא כאלו הולד עשה חזי נוק אכל לעולם לא משלם אלא רביע נוקו שאם הפרה שזה שמונים זה כלא הולד
ועם הולד מנה וחצי כל נוק שעשה מנה כגון שנגח שור שזה מאתים וגמלא חלק חמישי וולד ואם היה ודאי שותף היה נוטל
הפרה עם הולד ועכשיו שהוא ספק נוטל חצי שהוא עשר זה שהוא נוקו של וולד:

גלית אדעתך דשופטא אית לי. ומאחר שהודה שיש לו שותף לא ישלם רק חצי הפשלומין ואיך פלגא לא משלם כולו בעל הולד
דשאל ילדה ואח"כ נגחה וחולקין ואפי' לר' נתן דאמר (לקמן דף גב.) כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי מודה הכא
דעד כאן לא קאמר רבי נתן אלא בשור חס שדחף את חבירו לבור שבעל השור אין לחייבו אלא רביע אע"פ שדאי הויק לפיכך
משתלם כל השאר מבעל הבור כיון שהבור הרגו לבור כלא כלא שור הולד צמעי אמו נשעת נביה יס לו להחייב בפשלומין אין
לחייב הפרה בפשלומין שזה של הולד לשלם אם נגח:

מידע ידעי דשופטא אית לי. פי' שיש לנו להעמיד הפרה בחזקת שהיא מעוברת והשתא היא ילדה ומודה סומכוס כיון דליכא תרמי
שהוא מוחזק וגם איכא חזקת גופה דאמרין המע"ה הלכך לא משלם בעל הפרה אלא רביע כאלו ודאי אית ליה שותפי ומיהו
להויא ממון מיד בעל הולד אין מועלת חזקה הלכך לא משלם בעל הולד אלא אחד משמינית נוק ואיך אחד משמינית נוק מפקד
וה"ר אשכנזי כהנא דהמחליף פרה בחמור דמוק נהשאל (ב"ר דף ק. וסע) כסומכוס ולא אמרין אוקי אחזקיה והשתא הוא ילדה
להויא ממון מחזקת מרה קמא וקשה לר"י דכפרק השואל (שם דף טז: וסע) חזן זה אומר איני יודע זה אומר איני יודע יחלוקו גבי
שאלה היום ושכרה למחר ומקומה לה כסומכוס ואמאי לא אמרין אוקמיה אחזקיה והשתא היא דמתה להעמיד הכמון ביד השואל
יפטר משלם ואורי' דשאל יחלוקו לאו אשאלה היום ושכרה למחר קאי אלא אשאל אמת ושכר אמת:

לימא

ה"ג. אי דליכא לאשתלומי מיניה לשקול מורא חזוי לא צריכא
דליכא לאשתלומי מיניה ואית דגרסי אי דלימא להי וזוי
שמעת שאלס אין אופן מעות בעין שנתן לוקח למוכר אפי' אית
ליה וזוי אחרני לא יחייב ליה וזוי ואין נראה לר"ם מאחר שמקח

טעות הוא סכרם הוא שדיו כדון
ב"ר וז"ל אי אית ליה וזוי לא מני
למלוקי בשאר מילי דמוכר כהנא
(כתובות דף פו. וסע) כהנא דקאמר
חולה מעותיו בנכרי הוה ואורי' שם
ג' דייס לבי' ולנוקין ולשכר דנעל
חוב אי אית ליה וזוי לא מני למלוקי
בשאר מילי דכ"י ואי לית ליה וזוי
לא מני א"ל ויל טרם חזין ואימתי
וזוי דמוכר כהנא והכא בשמעון
דקאמר ממרי רשותך פלרי אפרע
ונוקין אפי' אית ליה וזוי מני למלוקי
בארעא לר' הונא דאמר בפ"ק (דף
ט.) או ספק או מיטע ולר' פפא
ולר' הונא צריה דר' יהושע כל
מילי מיטע הוא ובשכר אפי' לית
ליה וזוי אמרין ליה ויל טרם ואימתי
וזוי דבני פועל לא אמרין ממרי
רשותך פלרי אפרע דמוכר כהנא
והעלילה (ב"ר דף קסח.).

שאין נוקקין אלא חרובע תחילה.
פ"ה כגון ראוין מוכר
לשמעון מנה שהלכו ושמעון משיב
תפסת משלי החור לי מה שתפסת
או משכון היה בידך ונפחת מדמי
שנשתמשת בו בפחילה נוקקין לטענת
ראוין ומולאים לו המנה משמעון
ואח"כ נוקקין לשמעון לדון על דבר
התפיסה והמשכון והשתא ל"ל לפ"ה
דמיירי כגון שיש לראוין שטר על
המנה דאי לאו הכי נתן שמעון אפי'
יס עדים לראוין דהמלוה את חבירו
נעדים אין צריך לפרועו נעדים
ראוין ומוליאין לו המנה משמעון
ואפי' הייך דמי אי יס משמעון עדים
לראוין ומוליאין לו המנה משמעון
מוכניס או טוען שייך עדים חוץ
לי יס שפסד ראוין משלו למה יגבה
לראוין תחילה והלא אם שואל לי יוס
לפרוע חובו נותנים לו שהוא זמן צ"ד
ואם שמעון אומר שייך עדים שלו
לאחר לי יוס אפי' בלא קרא נמי
לא היינו שומעים לו ואפי' יולו נכסיה
דלטו אם אומר שלאחר שנה או
שנתיס יצא עדים מי שומעים ליה

כלל כגון דשמעון אומר פלוני ופלוני נשעת מעשה היו יודעים שדבריו כן הוא ואני יודעים שהוא אומר אמת כזה שהיו נשעת
חלקים ולאחד חלק אחד מי ישלם זה כמו זה כאלו היה חזיה שלם וזה חזיה כדאית דפרק ארבעה וחמשה (לפני דף לו.)
האחרון נוטל מה ושלפניו (חמשים וזו ושישים) הראשונים דבר זה משמע שכל אחד מפקדי כפי מה שיש לו ומפרש ריב"ז דכולה
מלתא נקט לסימנא בעלמא כאלו הולד עשה חזי נוק אכל לעולם לא משלם אלא רביע נוקו שאם הפרה שזה שמונים זה כלא הולד
ועם הולד מנה וחצי כל נוק שעשה מנה כגון שנגח שור שזה מאתים וגמלא חלק חמישי וולד ואם היה ודאי שותף היה נוטל
הפרה עם הולד ועכשיו שהוא ספק נוטל חצי שהוא עשר זה שהוא נוקו של וולד:

גלית אדעתך דשופטא אית לי. ומאחר שהודה שיש לו שותף לא ישלם רק חצי הפשלומין ואיך פלגא לא משלם כולו בעל הולד
דשאל ילדה ואח"כ נגחה וחולקין ואפי' לר' נתן דאמר (לקמן דף גב.) כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי מודה הכא
דעד כאן לא קאמר רבי נתן אלא בשור חס שדחף את חבירו לבור שבעל השור אין לחייבו אלא רביע אע"פ שדאי הויק לפיכך
משתלם כל השאר מבעל הבור כיון שהבור הרגו לבור כלא כלא שור הולד צמעי אמו נשעת נביה יס לו להחייב בפשלומין אין
לחייב הפרה בפשלומין שזה של הולד לשלם אם נגח:

מידע ידעי דשופטא אית לי. פי' שיש לנו להעמיד הפרה בחזקת שהיא מעוברת והשתא היא ילדה ומודה סומכוס כיון דליכא תרמי
שהוא מוחזק וגם איכא חזקת גופה דאמרין המע"ה הלכך לא משלם בעל הפרה אלא רביע כאלו ודאי אית ליה שותפי ומיהו
להויא ממון מיד בעל הולד אין מועלת חזקה הלכך לא משלם בעל הולד אלא אחד משמינית נוק ואיך אחד משמינית נוק מפקד
וה"ר אשכנזי כהנא דהמחליף פרה בחמור דמוק נהשאל (ב"ר דף ק. וסע) כסומכוס ולא אמרין אוקי אחזקיה והשתא הוא ילדה
להויא ממון מחזקת מרה קמא וקשה לר"י דכפרק השואל (שם דף טז: וסע) חזן זה אומר איני יודע זה אומר איני יודע יחלוקו גבי
שאלה היום ושכרה למחר ומקומה לה כסומכוס ואמאי לא אמרין אוקמיה אחזקיה והשתא היא דמתה להעמיד הכמון ביד השואל
יפטר משלם ואורי' דשאל יחלוקו לאו אשאלה היום ושכרה למחר קאי אלא אשאל אמת ושכר אמת:

ג א מ"י פס"ו מה'י
מסירה ה"י ה' טושי'ס
ח"מ פ"י רל"ג פס"י ג'
ד ב ג מ"י פ"י מה'י
חובל וחזק הלכך כ
כ"ה חס"י כ"ס י"ח פס"ג
פס"י ח' טושי'ס ח"מ פס"ג
מ':

מ"ס רש"י

ואי ליכא לאשתלומי
מיניה. לילכא מפת
מליות למוכר לאשתלומי
לוקח מיניה דמוכר. אמאי
אמר ר' ה"ר זה מקח
טעות דחזיר השור. לטעם
חולת פלגא חזיר ודברים
ב"ר צב"ה. דאמרי אינשי
כ"י. מקח נפקא ל'
נפיק (ט.) דלמחר ר' הונא
או ספק או מיטע שיהי'
ואשכנזי ר' נתן לר' כ'ל
הנא יפ"ה לר' שזה
כ"ס ומש"ה הכא נכ"ה
פסקין דנלת ליה מפת
מליות. דלית ליה ששטל
מהי דמחל אחרני ול'
טרם חזין ואימתי ליה קמל'
(שם) סבור רשותך.
מכלל חוק. (ב"ר דף קסח.)
הכא אפי' אית טע"ס ו'
(ב"ר שם). פארי אפרע.
אפילו טע"ס ו' טע"ס
קמל' (ב"ר שם) טע"ס
כדורין (ב"ר שם). דאריכא
לאשתלומי מנה. דליכא
מפת מליות למוכר
לאשתלומי לוקח מיניה וסע.
ר"י. (ב"ר שם). ורובא.
דשורין לר' א"ל וז"ל וסע.
באישורא. כגון שפס'
מניות מוכרות כ"ס
שחוסה והשתא מוכר כ"ס
נכ"ה. דלמחרין נותנא
ה"ל אחר הריב (שם).
בסומכוס לא אולין
בחר רבא. אלא אחר
המוכר אם יס לו שום
טענה (שם) לא אמרין
בחר רבא ויל והלכיה
קמל' וז"ל מקח טעות.
אלא אחר הטעות משכירו
עלי הדינא ויטל למו' לו
לדמיא מוכרו לך ודמי'
(ב"ר) מי בעל דברים.
מי שיש לו דין (שמות כ'
ד'). יגיש ראייה אליהם.
עלי להדין עדים לגבר'
אם הפסק. והאורי'תא
היא (ב"ר שם). שאין
נוקקין אלא לחרובע
תחלה. כגון הטעם את
מכירו לר' שהלכו ואפי'
היה לי בידך ותקבל'
או אחר. מקקין חלה
כ"ד לביעת הנוכח עד
שיבא פתונו כדו ואחר כך
סקקין לר' המשכון
(פסחים דף כ'א).

